АКАДЕМІЯ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН І ТУРИЗМУ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ACADEMY OF LABOR, SOCIAL RELATIONS AND TOURISM
LAW FACULTY

Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
проректор науково-педагогічної роботи
_____ І.С. Чорнодід
«___» _____ 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СКО 2. Сучасні тенденції розвитку муніципального права в умовах децентралізації

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність D8 «Право»

Юридичний факультет (очна і заочна форма навчання)

КИЇВ – 2026

Робоча програма «Сучасні тенденції розвитку муніципального права в умовах децентралізації» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 Право.

Розробники:
Доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Я.В.Журавель

Обговорено та рекомендовано до затвердження кафедрою
конституційного, адміністративного та фінансового права
« 21 » 08 2026 року, протокол № 1

В.о. завідувача кафедри Т.І.Лебідь
“ 28 ” 08 2026 року

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою
юридичного факультету

Декан юридичного факультету Я.В.Журавель
“ 28 ” серпня 2026 року, протокол № 1

Схвалено науково-методичною комісією Академії

Протокол від “ 31 ” 08 2026 року № 1

Голова І.С.Чорнодід
“ 31 ” 08 2026 року

©Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2026 рік
© Журавель Я.В., 2026 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
D «Бізнес, адміністрування та право»</td><td colspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Модулів – 3</td><td rowspan="4">Спеціальність:
D8 Право
(шифр і назва)</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 3</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 90</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1, 2-й</td><td>1, 2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2 год.
самостійної роботи студента – 2 год.</td><td rowspan="11">Освітній рівень:
III</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>- год.</td><td>- год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>72 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
усний екзамен</td></tr>
</table>

2. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти поглиблених теоретико-методологічних знань про сучасний стан, закономірності та перспективи розвитку муніципального права України в умовах децентралізації публічної влади, європейської інтеграції, цифрової трансформації та воєнних викликів, розвиток здатності до самостійного наукового аналізу муніципально-правових явищ і процесів, критичного переосмислення доктринальних концепцій, виявлення проблем і прогалин правового регулювання, а також розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення муніципального законодавства та практики його застосування.

Завдання навчальної дисципліни

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

1. Поглиблення знань про сучасні доктринальні концепції муніципального права, його місце в системі національного права, предмет, метод, принципи та закономірності розвитку.

2. Опанування сучасної методології наукових досліджень муніципально-правових явищ і процесів, використання загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів дослідження.

3. Дослідження децентралізації публічної влади як визначального чинника трансформації муніципального права, аналіз її правових засад, моделей, механізмів реалізації та проблем законодавчого забезпечення.

4. Поглиблення розуміння правового статусу територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, дослідження проблем її правосуб'єктності, територіальної організації, спроможності та реалізації муніципальної демократії.

5. Критичний аналіз сучасних тенденцій трансформації системи органів місцевого самоврядування, їх компетенції, повноважень, організаційно-правових форм діяльності та механізмів взаємодії з органами державної влади.

6. Дослідження проблем муніципальної правотворчості, правового статусу муніципальних нормативно-правових актів, механізмів забезпечення їх законності, юридичної узгодженості та ефективності, а також методології правового моніторингу.

7. Аналіз міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування, дослідження проблем їх імплементації в національне законодавство та визначення перспектив гармонізації муніципально-правового регулювання України з європейськими правовими стандартами.

8. Дослідження особливостей правового регулювання місцевого самоврядування в умовах воєнного стану, проблем розмежування повноважень військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування, а також правових механізмів повоєнного відновлення територіальних громад.

9. Вивчення сучасних тенденцій цифровізації місцевого самоврядування, правових засад електронної демократії, використання цифрових технологій та штучного інтелекту в муніципальному управлінні.

10. Формування здатності здійснювати самостійний критичний аналіз муніципального законодавства, судової та правозастосовної практики, виявляти колізії, прогалини й недоліки правового регулювання та обґрунтовувати шляхи їх усунення.

11. Розвиток навичок проведення оригінальних наукових досліджень у сфері муніципального права, формулювання та аргументації власних наукових положень, підготовки наукових публікацій і розроблення пропозицій щодо вдосконалення муніципально-правового регулювання.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі муніципального права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з муніципального права та суміжних галузей.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері муніципального права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних муніципально-правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації на практиці функціонування територіальних громад.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері муніципального права.

СК07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства в цілому та територіальних громад зокрема, і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

Результати навчання:

ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері муніципального права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПРН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи муніципального права, історії світової та української муніципально-правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку муніципального права.

ПРН05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з муніципального права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.

ПРН06. Розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері муніципального права та у викладацькій практиці.

ПРН08. Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проєктами, які дають можливість створювати законопроєктну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні муніципально-правові проблеми з урахуванням етичних, соціально-управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо наукових результатів.

ПРН09. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері права на різних рівнях вищої освіти, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

ПРН11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз муніципально-правових явищ та процесів у різних правових системах.

ПРН13. Використовувати практичний досвід прийняття виважених і обґрунтованих з точки зору правових вимог рішень як у стандартних, так і в нестандартних умовах юридичної діяльності.

ПРН14. Застосовувати на постійній основі деонтологічні правила і керівні принципи наукових досліджень в галузі муніципального права з урахуванням таких аспектів, як необхідність дотримання авторських прав, недоторканності приватного життя, професійної таємниці та належних дослідницьких практик тощо.

ПРН15. Формулювати і вирішувати завдання, які виникають під час науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності, що потребують поглиблених професійних знань.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА

Тема 1. Сучасна муніципально-правова доктрина: стан, проблеми та перспективи розвитку.

Еволюція наукових поглядів на муніципальне право. Сучасні концепції муніципального права як галузі права, науки та навчальної дисципліни. Місце муніципального права в системі національного права. Дискусійні питання визначення предмета, методу та системи муніципально-правового регулювання. Муніципалізм як правова та політико-правова доктрина. Співвідношення державної влади, публічної влади та муніципальної влади. Трансформація муніципально-правової доктрини під впливом децентралізації та європейської інтеграції. Актуальні напрями наукових досліджень муніципального права.

Тема 2. Методологія наукових досліджень сучасних муніципально-правових процесів.

Методологічні підходи до дослідження муніципально-правових явищ. Системний, структурно-функціональний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний та соціологічний методи у муніципально-правових дослідженнях. Міждисциплінарність досліджень муніципального права. Доктринальний аналіз муніципального законодавства. Емпіричні методи дослідження діяльності територіальних громад та органів місцевого самоврядування. Правовий моніторинг муніципальних нормативно-правових актів. Оцінювання ефективності муніципально-правового регулювання. Формування наукової гіпотези, аргументація та обґрунтування авторських пропозицій щодо вдосконалення муніципального законодавства.

Тема 3. Децентралізація публічної влади як чинник трансформації муніципального права.

Поняття, правова природа та моделі децентралізації публічної влади. Конституційно-правові та муніципально-правові засади децентралізації в Україні. Розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Субсидіарність як принцип організації публічної влади. Деконцентрація та децентралізація: співвідношення понять. Територіальна реорганізація місцевого самоврядування та формування спроможних територіальних громад. Проблеми законодавчого забезпечення децентралізації. Європейські моделі децентралізації та можливості їх імплементації в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ МУНІЦИПАЛЬНО-ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Тема 4. Територіальна громада як основний суб'єкт муніципальної влади: сучасні тенденції правового статусу та розвитку.

Територіальна громада в системі суб'єктів муніципального права. Еволюція концепцій правосуб'єктності територіальної громади. Конституційно-правові та муніципально-правові засади організації територіальних громад. Правові проблеми формування, реорганізації та зміни територій територіальних громад. Спроможність територіальних громад як правова та організаційно-управлінська категорія. Територіальна громада як суб'єкт права комунальної власності та місцевого економічного розвитку. Форми безпосередньої участі жителів у здійсненні місцевого самоврядування. Партисипативна демократія, громадські слухання, місцеві ініціативи, громадський бюджет. Проблеми забезпечення реальної участі жителів у прийнятті муніципальних рішень.

Тема 5. Трансформація системи органів місцевого самоврядування та проблеми реалізації муніципальної компетенції.

Сучасні тенденції розвитку системи органів місцевого самоврядування. Організаційно-правові моделі місцевого самоврядування. Трансформація правового статусу представницьких органів місцевого самоврядування, виконавчих органів рад та посадових осіб місцевого самоврядування. Компетенційні конфлікти та проблеми розмежування повноважень. Власні й делеговані повноваження органів місцевого самоврядування: проблеми правової природи та реалізації. Муніципальна служба в системі публічної служби. Правові механізми взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади. Державний нагляд за законністю діяльності органів місцевого самоврядування та гарантії муніципальної автономії. Проблеми відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Тема 6. Муніципальна правотворчість та правовий моніторинг в умовах децентралізації.

Муніципальна правотворчість як форма реалізації муніципальної влади. Сучасна доктрина муніципальної правотворчості. Конституційні та законодавчі межі нормотворчих повноважень органів місцевого самоврядування. Система муніципальних нормативно-правових актів та проблеми забезпечення їх юридичної узгодженості. Статути територіальних громад як інструмент локального нормативно-правового регулювання. Особливості підготовки, прийняття та реалізації муніципальних нормативно-правових актів. Правова експертиза муніципальних актів. Правовий моніторинг та оцінювання ефективності муніципального законодавства. Проблеми систематизації муніципальних нормативно-правових актів. Цифровізація муніципальної правотворчості. Перспективи розвитку локальної нормотворчості в контексті реалізації Закону України «Про правотворчу діяльність».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВОВОМУ ПРОСТОРІ

Тема 7. Європейські стандарти місцевого самоврядування та напрями гармонізації муніципального законодавства України.

Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування. Європейська хартія місцевого самоврядування та її вплив на розвиток муніципального права України. Принципи субсидіарності, організаційної та фінансової автономії місцевого самоврядування. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади. Практика Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи. Європейські моделі муніципального управління та можливості їх адаптації в Україні. Гармонізація національного муніципального законодавства з європейськими стандартами. Проблеми забезпечення відповідності української муніципальної практики європейським принципам місцевого самоврядування.

Тема 8. Муніципальне право в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення територіальних громад.

Особливості функціонування місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Трансформація системи муніципальної влади та особливості запровадження військових адміністрацій. Проблеми розмежування компетенції військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Правові гарантії муніципальної автономії в умовах особливого правового режиму. Забезпечення життєдіяльності територіальних громад, захист прав жителів та внутрішньо переміщених осіб. Правове забезпечення відновлення пошкодженої інфраструктури та відбудови територіальних громад. Муніципальне планування відновлення та розвитку територій. Міжмуніципальне співробітництво у сфері відновлення. Проблеми залучення громадськості до прийняття рішень щодо відбудови. Перспективи трансформації муніципального законодавства з урахуванням повоєнних викликів.

Тема 9. Цифровізація місцевого самоврядування та інноваційні моделі муніципального управління.

Цифрова трансформація муніципального управління як сучасний напрям розвитку муніципального права. Електронна демократія та цифрові форми участі жителів у місцевому самоврядуванні. Електронні петиції, електронні консультації та електронні громадські обговорення. Відкриті дані та прозорість діяльності органів місцевого самоврядування. Цифрові платформи управління територіальними громадами. Концепція Smart City та її муніципально-правове забезпечення. Використання технологій штучного інтелекту в муніципальному управлінні: правові можливості, ризики та обмеження. Захист персональних даних та інформаційна безпека в діяльності органів місцевого самоврядування. Інноваційні механізми взаємодії органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1.								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА								
Тема 1. Сучасна муніципально-правова доктрина: стан, проблеми та перспективи розвитку.	11	2	2	7	10	2	0	8

Тема 2. Методологія наукових досліджень сучасних муніципально-правових процесів	11	2	2	7	10	1	1	8
Тема 3. Децентралізація публічної влади як чинник трансформації муніципального права	11	2	2	7	10	1	1	8
Разом за змістовим модулем 1	33	6	6	21	30	4	2	24
Модуль 2.								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ МУНІЦИПАЛЬНО-ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ								
Тема 4. Територіальна громада як основний суб'єкт муніципальної влади: сучасні тенденції правового статусу та розвитку	10	2	2	6	10	1	1	8
Тема 5. Трансформація системи органів місцевого самоврядування та проблеми реалізації муніципальної компетенції	10	2	2	6	10	1	1	8
Тема 6. Муніципальна правотворчість та правовий моніторинг в умовах децентралізації	10	1	2	6	10	1	1	8
Разом за змістовим модулем 2	27	5	6	18	30	3	3	24
Модуль 3.								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВОВОМУ ПРОСТОРІ								
Тема 7. Європейські	10	1	2	7	10	1	1	8

стандарти місцевого самоврядування та напрями гармонізації муніципального законодавства України								
Тема 8. Муніципальне право в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення територіальних громад	9	1	1	7	10	1	1	8
Тема 9. Цифровізація місцевого самоврядування та інноваційні моделі муніципального управління	9	1	1	7	10	1	1	8
Разом за змістовим модулем 3	28	3	4	21	30	3	3	24
Усього годин	**90**	**14**	**16**	**60**	**90**	**10**	**8**	**72**

5. Теми семінарських занять

денна/заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Сучасна муніципально-правова доктрина: стан, проблеми та перспективи розвитку.	2	0
2	Тема 2. Методологія наукових досліджень сучасних муніципально-правових процесів	2	1
3	Тема 3. Децентралізація публічної влади як чинник трансформації муніципального права	2	1
4	Тема 4. Територіальна громада як основний суб'єкт муніципальної влади: сучасні тенденції правового статусу та розвитку	2	1
5	Тема 5. Трансформація системи органів місцевого самоврядування та проблеми реалізації муніципальної компетенції	2	1
6	Тема 6. Муніципальна правотворчість та правовий моніторинг в умовах децентралізації	2	1
7	Тема 7. Європейські стандарти місцевого самоврядування та напрями гармонізації муніципального законодавства України	2	1
8	Тема 8. Муніципальне право в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення територіальних громад	1	1
9	Тема 9. Цифровізація місцевого самоврядування та	1	1

	інноваційні моделі муніципального управління		
	Разом	**16**	**8**

6. Самостійна робота

денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сучасна муніципально-правова доктрина: стан, проблеми та перспективи розвитку.	7
2	Тема 2. Методологія наукових досліджень сучасних муніципально-правових процесів	7
3	Тема 3. Децентралізація публічної влади як чинник трансформації муніципального права	7
4	Тема 4. Територіальна громада як основний суб'єкт муніципальної влади: сучасні тенденції правового статусу та розвитку	6
5	Тема 5. Трансформація системи органів місцевого самоврядування та проблеми реалізації муніципальної компетенції	6
6	Тема 6. Муніципальна правотворчість та правовий моніторинг в умовах децентралізації	6
7	Тема 7. Європейські стандарти місцевого самоврядування та напрями гармонізації муніципального законодавства України	7
8	Тема 8. Муніципальне право в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення територіальних громад	7
9	Тема 9. Цифровізація місцевого самоврядування та інноваційні моделі муніципального управління	7
	Разом	**60**

заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сучасна муніципально-правова доктрина: стан, проблеми та перспективи розвитку.	8
2	Тема 2. Методологія наукових досліджень сучасних муніципально-правових процесів	8
3	Тема 3. Децентралізація публічної влади як чинник трансформації муніципального права	8
4	Тема 4. Територіальна громада як основний суб'єкт муніципальної влади: сучасні тенденції правового статусу та розвитку	8
5	Тема 5. Трансформація системи органів місцевого самоврядування та проблеми реалізації муніципальної компетенції	8
6	Тема 6. Муніципальна правотворчість та правовий моніторинг в умовах децентралізації	8
7	Тема 7. Європейські стандарти місцевого самоврядування та напрями гармонізації муніципального законодавства України	8
8	Тема 8. Муніципальне право в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення територіальних громад	8
9	Тема 9. Цифровізація місцевого самоврядування та інноваційні моделі муніципального управління	8
	Разом	**72**

7. Методи навчання

У ході вивчення курсу «Сучасні тенденції розвитку муніципального права в умовах децентралізації» використовуються такі методи навчання:

1. Методи І рівня:

- словесні методи: розповідь-пояснення, бесіди, лекції;
- наочні методи – ілюстрація, демонстрація;
- індуктивні методи: сходження від конкретного до абстрактного, від часткового до загального;
- дедуктивний метод;
- проблемно-пошукові методи;
- самостійна робота студентів поза контролем викладача.

2. Методи ІІ рівня:

- методи стимулювання інтересу до навчання – створення ситуації інтересу при викладанні того чи іншого матеріалу (використання цікавих пригод, перегляд навчальних телепередач);
- методи стимулювання обов'язку й відповідальності – роз'яснення мети навчального предмета, вимоги до вивчення предмета, заохочення та покарання в навчанні.

3. Методи ІУ рівня:

- бінарні – наочно-ілюстративний метод, наочно-проблемний, наочно-практичний;
- інтегровані (універсальні).

8. Методи контролю

Під час вивчення курсу «Сучасні тенденції розвитку муніципального права в умовах децентралізації» використовуються такі методи контролю:

Усне опитування – метод контролю, завдяки якому в прямому контакті зі студентом викладач виявляє рівень його знань через різні форми опитування (фронтального, індивідуального, групового). Важливі елементи опитування – зміст і характер питань. За змістом передбачаються:

a). репродуктивні питання – сприяють чіткому виявленню певних знань, вмінь, навичок;

b). реконструктивні питання – використання знань в дещо змінених ситуаціях;

c). творчі питання – розкривають знання і вміння в нестандартних умовах, на основі складних розумових дій, залежно від конкретного матеріалу.

Індивідуальне опитування передбачає доскональну перевірку знань, вмінь, навичок окремих студентів.

Комбіноване опитування – метод, за яким один студент відповідає біля дошки, а інші виконують або індивідуальні, або групові самостійні завдання.

Фронтальне опитування дозволяє викладачеві у відносно короткий строк перевірити знання великої кількості студентів, сприяє систематизації і узагальненню матеріалу, що дуже важливо при переході до вивчення нового матеріалу.

Перевірка письмових робіт (рефератів) – метод, який допомагає виявити: знання фактичного матеріалу; рівень розуміння суті явищ, предметів, що вивчаються; вміння студентів мислити самостійно. Реферативні роботи дозволяють більш ефективно, об'єктивно, оперативно перевірити знання студентів і є вправою, під час якої студент самостійно виконує індивідуальне завдання.

Тестове опитування і оцінка знань – метод, що використовується для швидкого виявлення рівня засвоєння знань у більшої кількості студентів. Передбачаються тести досягнення (засвоєння знань) і тести інтелекту.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Для студентів денної та заочної форм навчання

Поточне тестування та самостійна робота	Екзамен	Сума

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			50	100
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9		
6	6	6	6	6	5	5	5	5		

*Т1, Т2 ... Т8 – теми змістових модулів.

Вид навчальної роботи за модулями та темами	**Форма контролю**	**Максимальна кількість балів**
Змістовий модуль 1.		
Тема 1. Семінарське заняття	Активність роботи на семінарському занятті	30
Самостійна робота студентів	Письмова робота або реферат	20
Тема 2. Семінарське заняття	Активність роботи на семінарському занятті	30
Самостійна робота студентів	Доповідь	20
Тема 3. Семінарське заняття	Активність роботи на семінарському занятті	30
Самостійна робота студентів	Письмова робота або реферат	20
Загальна кількість балів за всі теми Змістового модулю 1 є середнім арифметичним балів, які отримані студентом за кожну тему модулю		
Модульний контроль	Модульна контрольна робота	50
Разом за модуль		**100**
Змістовий модуль 2.		
Тема 4. Семінарське заняття	Активність роботи на семінарському занятті	30
Самостійна робота студентів	Доповідь	20
Тема 5. Семінарське заняття	Активність роботи на семінарському занятті	30
Самостійна робота студентів	Доповідь	20
Тема 6. Семінарське заняття	Активність роботи на семінарському занятті	30
Самостійна робота студентів	Доповідь	20
Загальна кількість балів за всі теми Змістового модулю 1 є середнім арифметичним балів, які отримані студентом за кожну тему модулю		
Модульний контроль	Модульна контрольна робота	50

Разом за модуль		**100**
Змістовий модуль 3.		
Тема 7. Семінарське заняття Самостійна робота студентів	Активність роботи на семінарському занятті Письмова робота або реферат	30 20
Тема 8. Семінарське заняття Самостійна робота студентів	Активність роботи на семінарському занятті Доповідь	30 20
Тема 9. Семінарське заняття Самостійна робота студентів	Активність роботи на семінарському занятті Доповідь	30 20
Загальна кількість балів за всі теми Змістового модулю 2 є середнім арифметичним балів, які отримані студентом за кожну тему модулю		
Модульний контроль	Модульна контрольна робота	50
Разом за модуль		**100**

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка національ	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
5	A	**ВІДМІННО** – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100
4	B	**ДУЖЕ ДОБРЕ** – вище середнього рівня з кількома помилками	80-89
	C	**ДОБРЕ** – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	70-79
3	D	**ЗАДОВІЛЬНО** – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-69
	E	**ДОСТАТНЬО** – виконання задовольняє мінімальні критерії	50-59
2	FX	**НЕЗАДОВІЛЬНО** – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-49
	F	**НЕЗАДОВІЛЬНО** – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Оцінка «відмінно» ставиться студенту, який глибоко, ґрунтовно засвоїв програмний матеріал, досконало, грамотно і логічно послідовно його викладає. У відповіді теорія пов'язана з практикою. При цьому у студента не виникає складнощів при зміні завдання, він вільно рішає задачі, відповідає на додаткові питання, вірно обґрунтовує правильні рішення, володіє різноманітними навичками і прийомами виконання різноманітних завдань.

Оцінка «добре» ставиться студенту, що твердо засвоїв програмовий матеріал, грамотно і по суті подає його, не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, вірно застосовує теоретичні положення при рішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту, який засвоїв лише програмний матеріал, але не засвоїв його детально, допускає неточності, недостатньо вірні трактування, порушується послідовність у викладі програмованого матеріалу і допускає труднощі у виконанні практичних робіт.

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту, який не знає значної частини програмованого матеріалу, допускає суттєві помилки, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні роботи.

11. Методичне забезпечення

1. Питання до підсумкового контролю;
2. Тести до модульного контролю;
3. Критерії оцінювання знань студентів з курсу «Сучасні тенденції розвитку муніципального права в умовах децентралізації»;
4. Підручники і навчальні посібники.
5. Робоча програма навчальної дисципліни.

12. Рекомендована література

1. Батанов О. В. Теорія муніципального права : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 412 с.

2. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / за ред. М. О. Баймуратова. Київ : Юридична думка, 2010. 656 с.

3. Погорілко В. Ф., Ісаєва Н. К., Батанов О. В. та ін. Муніципальне право України : підручник / за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

4. Муніципальне право України : підручник / за ред. М. О. Баймуратова. 2-ге вид., доп. Київ : Правова єдність, 2009. 720 с.

5. Кравченко В. В., Пітцик М. В. Муніципальне право України : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2003. 671 с.

6. Кравченко В. В., Пітцик М. В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права). Київ : Арарат-Центр, 2001. 176 с.

7. Любченко П. М. Муніципальне право : підручник. Харків : Право, 2019.

8. Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження : монографія. Львів : ЛДУВС, Край, 2008. 468 с.

9. Роговенко О. В. Муніципальна правотворчість в Україні в умовах децентралізації державної влади : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук : 12.00.02. 2023.

10. Батанов О. В. Принципи муніципального права як галузі права: дискусійні питання теорії. Часопис Київського університету права. 2024. № 2. С. 3–23. DOI: https://doi.org/10.30970/jcl.2.2024.1.

11. Батанов О. В. Метод муніципального права як галузі права: дискусійні питання теорії. Часопис Київського університету права. 2023. № 3. С. 56–78. DOI: https://doi.org/10.30970/jcl.3.2023.4.

12. Батанов О. В. Предмет муніципального права як галузі права: дискусійні питання теорії. Ужгородський національний університет. 2023. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.11.

13. Журавель Я. В. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008. 18 с.

14. Журавель Я. В. Адміністративно-правове забезпечення децентралізації органів виконавчої влади в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 38 с.

15. Журавель Я. В., Діордіца І. В. Актуальні європейські моделі децентралізації влади та перспективи їх впровадження в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 11. С. 343–347. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/83.

16. Демський Е. Ф., Журавель Я. В. Про деякі питання щодо децентралізації органів влади. Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Серія: Право та державне управління. 2015. № 1–2 (15). С. 44–47.

17. Потапенко С. А. Поняття актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування, їх ознаки та проблеми законодавчого визначення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Юридичні науки. 2018. № 3. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2018-3-3809.

18. Потапенко С. А. Проблеми визначення бази оподаткування за землю комунальної власності об'єднаних територіальних громад. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Юридичні науки. 2018. № 9. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2018-9-4398.

19. Потапенко С. А. Новели вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Юридичні науки. 2023. № 11. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2023-11-9427.

20. Потапенко С. А. Правовий режим меж територій територіальних громад. Сучасна доктрина права. 2024. № 4 (74). С. 41–46. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-4-9821.

21. Потапенко С. А. Шляхи удосконалення механізму відновлення постраждалих під час війни територій територіальних громад. Сучасна доктрина права. 2024. № 11. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-11-10473.

22. Потапенко С. А. Правові аспекти зміни підпорядкування територій. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2023. № 5. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2308-2023-5-8928.

23. Ліпкан В. А. Індоктринація геостратегічного муніципалізму. 25.09.2023. URL: https://www.lipkan.com/indoktrinatsiya-geostrategichnogo-munitsipalizmu/ (дата звернення: 08.11.2026).

24. Батанов О. В. Децентралізація як міжнародний стандарт у конституційному праві. Часопис Київського університету права. 2021. № 3. DOI: https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2021.10.

25. Батанов О. В. Функції муніципального права як галузі права: дискусійні питання теорії. Ужгородський національний університет. 2023. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.13.

26. Батанов О. В. Концепт «муніципальне право – комплексна галузь права»: критичний аналіз сучасних підходів. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького. 2023. Вип. 16 (28). С. 16–23. DOI: https://doi.org/10.33098/2078-6670.2023.16.28.16-23.

27. Скочиляс-Павлів О. Тенденції децентралізації публічного управління: сучасний стан та перспективи розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2024. Т. 11, № 1 (41). С. 321–326. DOI: https://doi.org/10.23939/law2024.41.321.

28. Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право) : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2001. 304 с.

29. Кравченко В. В., Пітцик М. В., Салій І. М. Основи муніципального менеджменту : навчальний посібник / за ред. В. В. Кравченка. Київ : Атіка-Н, 2003. 303 с.

30. Роговенко О. В. Муніципальна правотворчість в Україні в умовах децентралізації державної влади : дисертаційне дослідження. 2023.

Нормативно-правові джерела

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості

Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр (дата звернення: 08.11.2026).

2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. : ратифікована Законом України від 15 липня 1997 р. № 452/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 08.11.2026).

3. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями від 21 травня 1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106 (дата звернення: 08.11.2026).

4. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади від 16 листопада 2009 р. : ратифікований Законом України від 2 вересня 2014 р. № 1669-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b49 (дата звернення: 08.11.2026).

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр (дата звернення: 08.11.2026).

6. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20–21. Ст. 190. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/586-14 (дата звернення: 08.11.2026).

7. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 48. Ст. 254. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2625-14 (дата звернення: 08.11.2026).

8. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 40. Ст. 290. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/93-15 (дата звернення: 08.11.2026).

9. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 34. Ст. 1167. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1508-18 (дата звернення: 08.11.2026).

10. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 90. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19 (дата звернення: 08.11.2026).

11. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19 (дата звернення: 08.11.2026).

12. Про місцеві вибори : Закон України від 14 липня 2015 р. № 595-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 37–38. Ст. 366. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/595-19 (дата звернення: 08.11.2026).

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства : Закон України від 9 квітня 2015 р. № 320-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/320-19 (дата звернення: 08.11.2026).

14. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 34. Ст. 343. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3038-17 (дата звернення: 08.11.2026).

15. Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України : Закон України від 28 липня 2023 р. № 3285-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 88. Ст. 330. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3285-20 (дата звернення: 08.11.2026).

16. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 2 травня 2023 р. № 3077-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 72. Ст. 249. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3077-20 (дата звернення: 08.11.2026).

17. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3354-20 (дата звернення: 08.11.2026).

18. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 15. Ст. 50. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2073-

20 (дата звернення: 08.11.2026).

19. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17 (дата звернення: 08.11.2026).

20. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 34. Ст. 481. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17 (дата звернення: 08.11.2026).

21. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 45. Ст. 403. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2163-19 (дата звернення: 08.11.2026).

22. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50–51. Ст. 572. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17 (дата звернення: 08.11.2026).

23. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3–4. Ст. 27. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14 (дата звернення: 08.11.2026).

Міжнародні та європейські документи, аналітичні матеріали

1. European Charter of Local Self-Government. Council of Europe, 1985.
2. Congress of Local and Regional Authorities. European Charter of Local Self-Government: contemporary challenges and implementation. Council of Europe.
3. Council of Europe. Reference Framework for Regional Democracy. Strasbourg.
4. Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2018)4 of the Committee of Ministers to member States on the participation of citizens in local public life.
5. OECD. Making Decentralisation Work: A Handbook for Policy-Makers. Paris : OECD Publishing, 2019.
6. OECD. Decentralisation and Regionalisation in Ukraine. Paris : OECD Publishing.
7. United Nations. New Urban Agenda. Quito, 2016.
8. United Nations. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. New York, 2015.

13. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал.
2. Міністерство розвитку громад та територій України. Офіційний сайт.
3. Конституційний Суд України. Офіційний сайт.
4. Європейська комісія за демократію через право (Венеційська комісія). Офіційний сайт.
5. Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи. Офіційний сайт.
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Електронні ресурси.
7. Децентралізація в Україні. Інформаційний портал.
8. Асоціація міст України. Офіційний сайт.